

Otrpus tiltam Tukuma Raiņa ģimnāzijā

Ar Tukuma Raiņa ģimnāzijas absolventi, ārsti un mākslinieci Guntu Frīdenbergu sarunājas Tukuma Raiņa ģimnāzijas direktore Sigita Kūla 2017.gada 13.oktobrī, kad tiek iekārtota pirmā ģimnāzijas izstāžu galerija - fotoizstāde "Otrpus tiltam". Par mākslu, ārsta profesiju, izstādi, attiecībām, skolu un realitāti.

Foto: I.Bērziņa, V.Zuters izstādes atklāšanā 2017.gada 16.oktobrī

S.Kūla: Esam lepnī par saviem absolventiem, kuri savu dzīvi un ikdienu var saukt par piepildītu un iedvesmojošu. Tādu mēs redzam arī mūsu Tukuma Raiņa ģimnāzijas absolventi, tukumnieci Guntu Frīdenbergu. Mēs pateicamies par dāvēto iespēju mūsu senajā ēkā redzēt Jūsu fotoizstādi. Tā ļaus ielūkoties mākslas pasaulē gan ģimnāzistiem, gan viesiem.

Jūsu ikdiena saistās ar ārsta ikdienas rūpēm, tomēr šodien mēs esam ieraudzījuši Jūs kā mākslinieci. Kā Jūs nonācāt no ārsta līdz māksliniecei?

G.Frīdenberga: Vēlēšanās fotografēt radās pirms 23 gadiem, kad 11 mēnešus pavadīju Austrālijā, kur biju aizbraukusi mācīties un arī strādāt. Apkārtnē man šķita tik skaista un atšķirīga no Latvijā redzētās. Man ļoti gribējās to parādīt saviem tuvākajiem, tāpēc nopirku lietotu fotoaparātu un bilžu kaudzes katru mēnesi ceļoja uz mājām. Tad kādu laiku mana fotografēšana pierima. Sena paruna saka - kad skolēns ir gatavs, atnāk arī skolotājs. Mani meklējumi mācīties aizveda mani pie izcila skolotāja, Latvijas foto ainavu vecmeistara Māra Kundziņa. Skolotāja personība, viņa dziļās zināšanas par kultūru un fotomākslu, ar kurām viņš dāsni dalījās, pavēra jaunus apvēršņus manām iespējām parādīt pasauli tādu, kādu es to redzu vai iztēlojos. Studijas "Foto akadēmijā" deva man iedvesmu, un fotografēt man patika arvien vairāk. Vēlāk man radās ideja, ka to visu es vēlos redzēt nedaudz citādāk, kaut ko vairāk nekā klasisku fotogrāfiju, kaut ko vairāk par realitāti. Eksperimentēju

pati, vaicāju padomu savam skolotājam, kurš ieteica Mākslas akadēmijas pasniedzēju. Atrādīju savus darbiņus, tomēr pasniedzējs sacīja, ka neko jaunu nevar man iemācīt, lai es eksperimentēju pati. Šobrīd mani darbi rāda manu izteiksmes veidu, fantāziju par realitāti, par to, kādu es to gribētu redzēt, kādas ir manas emocijas. Tā rodas fotogrāfijas, kurās kaut kas tiek paņemts nost un pielikts klāt. Iespējams, ka fotogrāfijas atspoguļo mani pašu, emocijas un redzējumu.

Es būtu ļoti, ļoti laimīga, ja, skatot manu izstādi, cilvēki kaut ko justu. Viņiem var patikt, var nepatikt, bet galvenais, lai ir sajūtas un lai nav vienaldzības.

Varbūt liktenis man jau bērnībā deva zīmes par iespējamām interesēm. Manas bērnības vasaras pagāja jūrmalas ciematos. Kādu vasaru, kad no mūsu mājas aizbrauca vasarnieki no Maskavas, uz žoga stabiņa palika fotoaparāts. Mana lielā trofeja, kuru es nekad neesmu izmantojusi!

S.Kūla: Ārsta profesija un hobijs, kas pārtapis mākslā. Kā tas viens otru ietekmē?

G.Frīdenberga: Abi viens otru papildina un ietekmē. Nekādas rutīnas, katrs cilvēks, katra situācija nāk ar savu. 1984.gadā es sāku strādāt par ginekologu. Mācīšanās turpinājās, izmācījos par psihoterapeitu. Nu jau vairāk nekā 15 gadu man ir divas specialitātes. Mans ceļš ir bijis pakāpenisks, arvien jaunas intereses. Katrs jaunieguvums papildina iepriekšējo.

Man ir sapnis, varbūt kādreiz tas arī realizēsies, piemēram, par psihoterapijas metodi - foto terapiju! Pacienti gan paši fotografē, gan analizē dažādus darbus. Iedvesmojos no itālietes Rebekas Ruso, kura šopavasār bija ieradusies Rīgā, lai apskatītu un vērtētu Purvīša balvas izstādes kandidātu darbus. Viņa ir turīga sieviete, kurai ir sava galerija. Sākumā viņa savus darbus izstādīja skolās. Tur, kā psihoterapeite, viņa vēroja, kā cilvēki reagē uz dažādiem mākslas darbiem. Tagad Rebeka Ruso eksponē darbus apzināti. Māksliniece, psihoterapeite veido videosižetus, kas tiek rādīti lielāko pasaules slimnīcu uzņemšanas nodaļās gan Ņujorkā, gan Japānā. Mākslas darbi cilvēkus nomierina, rada noteiktas emocijas. Ruso, kopā ar traumatologiem, izstrādāja zinātniski pētniecisko darbu un secināja, ka konkrētie mākslas darbi veicina atveseļošanos. Pacienti pēc kāju operācijām mājās skatījās videosižetus, kas palīdzēja atveseļoties daudz ātrāk. Itāliete Rebeka Ruso uzskata, ka mēs esam ne tikai tas, ko mēs ēdam, bet arī tas, ko mēs redzam, ko dzirdam, jūtam. Tas man tik ļoti, ļoti patika!

S.Kūla: Sarunā nonācām pie sajūtām. Latvijā strādājot, dzīvojot, ikdiena ir ļoti piesātināta. Problēmsituāciju, satraukuma ir pietiekami daudz, vēl jo vairāk strādājot ārsta profesijā. Ārstiem ir savas receptes. Vai Jums ir kāda īpaša recepte, ar kuru varat dalīties? Kā Jūs tiek galā ar saspringumu, nogurumu? Kā Jūs gūstat veldzi un brīvu skatījumu no rūpēm un raizēm? Vai ir tādas receptes?

G.Frīdenberga: Jā! Manā receptē ir ceļošana. Vismaz reizi gadā es dodos prom, atslēdzot tālruni, esot tālumā no ikdienas, lai atpūstos, lai gūtu jaunus iespaidus un emocijas.

Manā receptē noteikti ir fotografēšana, kurā man reizēm pazūd laiks. Tad var izkurēties krāsns, piedegt panna. Fotografējot sajūtās pazūd apkārtējā pasaule un paveras melnais caurums, ir tikai fotografēšana.

Manā receptē ir vieta mākslai. Man ir kolosāli draugi, mums kopā patīk apmeklēt koncertus, teātrus, operas un muzejus visā pasaulē, arī Latvijā.

Tā es piepildu savu enerģijas kausu, lai ikdienā būtu jaunu spēku un krāsu piepildīta.

S.Kūla: No atpūtas pie darbiem. Vai Jūs atceraties, kas Jūs aizveda medicīnā, ārsta profesijā?

G.Frīdenberga: Es esmu daudz par to domājusi. Manai izvēlei nebija viena noteicošā faktora. Medicīna mani interesēja jau no bērnības, mana mamma bija vecmāte. Jau bērnībā spricēju švammes pīlītē. Noteikti ietekmēja tas, ka bērnībā pārcietu sirds operāciju un diezgan ilgi biju slimnīcā. Tā doma, ka mani izglāba un man ir jāglābj citi. Iespējams...

Tad, kad skolas laikā sāku interesēties par medicīnu, es domāju, ka tas ir pietiekami interesanti. Vienu brīdi es sašaubījos starp ķīmiju un medicīnu, tomēr medicīna izrādījās man tuvāka un svarīgāka.

Un, jā... Skolas gaitās zīmēšana gan man galīgi negāja, un arī šodien uzzīmēt es neko nemācētu. Tajā pat laikā es mācījos kompozīciju, krāsu. Savās fotogrāfijās es to visu sabīdu kopā ar sev atrastiem paņēmiem. Šobrīd iedomājos par skolotāju Vaivu Zirdziņu. Nez ko viņa par šo izstādi varētu sacīt?

S.Kūla: Šī ir viena un tā pati senā ēka, tomēr ir pagājis zināms laiks starp Jūsu skolas dienām un šodien. Vai ir kas tāds, kas uzjundī no bērnības? Kādas ir Jūsu domas par skolu toreiz un tagad?

G.Frīdenberga: Es vidusskolu pabeidzu 1977.gadā, ir jau pagājuši 40 gadu. Šobrīd ir grūti salīdzināt, jo no man zināmajiem nav neviena, kurš tagad mācītos. Tomēr Raiņa skolā ir mācījusies mana mamma, mācījos es, mācījās arī mana meita. Tā, varētu teikt, ir ģimenes tradīcija. Mana mamma bija vienaudži ar Imantu Ziedoni.

Es domāju, ka mana laika izglītība bija daudzpusīgāka. Mana meita izvēlējās humanitārā cikla vidējās izglītības programmu, ieguva arī augstāko izglītību. Pagāja laiks, parādījās citas intereses. Tagad šķiet, ka tās bioloģijas skolas laikā tomēr pietrūka. Šodien es domāju, ka jaunieši kādā šaurā specializācijā ir zinošāki, bet pietrūkst to vispārējo zināšanu.

Ienākot skolā toreiz un tagad, vienojošais ir tas, ka tā ir mīla. Man ir patīkamas atmiņas.

S.Kūla: Šobrīd ģimnāzijā esam nedefinējuši vērtības: cieņa, atbildība, izaugsme un mērķtiecība. Runājot ar absolventiem, tie uzskata, ka tās šajā ēkā ir jau bijušas. Kādas ir Jūsu domas?

G.Frīdenberga: Šodien skolā jaunieši ir brīvāki, bet, manuprāt, cieņas kādreiz bija vairāk. Varbūt tā mijās drusku ar bailēm un sodiem, bet attiecības starp skolotājiem un skolēniem bija citādākas, cieņpilnākas. Jaunieši šobrīd var atļauties to, ko kādreiz noteikti nevarēja! No vienas puses, jaunieši ir brīvāki, gudrāki, pašpārliecinātāki, tomēr šad un tad ir drusku nepatīkami, arī kā ārstam! Jā, par cieņu noteikti ir jārunā!

S.Kūla: Vēl jautājums par Latvijas izglītības sistēmu pārmaiņu procesā. Ko Jūs kā ārsts, mamma, vecmamma gribētu redzēt pēc 10 gadiem, ko vajadzētu izglītībā iekļaut, saglabāt un ko ne?

G.Frīdenberga: No vienas puses, vajadzētu respektēt cilvēka brīvību, neieliekot to šausmīgos rāmjos. Esmu domājusi arī par alternatīvajām skolām. Bet tad, kad šo skolu audzēkņi nonāk augstākās iestādēs, daudziem ir grūti. No otras puses, tas ir ļoti brīnišķīgi, ka visi nav ielikti vienā "atvilknītē". Jautājumus par brīvību, cik daudz to var atļauties? Noteikti ir jāpārdomā par tehnoloģiju lietojumu. Kurā brīdī to sākt lietot, kā to ierobežot? Kad atļaut, lai tās kļūst par atbalstošu palīgrīku? Piekrītu apgalvojumam - tie, kuri lasīs grāmatas, vadīs tos, kuri skatās televīziju un ir tehnoloģiju pavadā.

S.Kūla: Vai ir kas tāds, kam Jūs ieteiktu pievērst uzmanību?

G.Frīdenberga: Kādreiz ir dzirdēts runājam. Nē, es jau iešu mācīties uz Rīgu, tur viss ir labāk. Bet, ja tu pats paņem maksimāli visu šajā vietā - mājās -, tas ir vēl vērtīgāk. Es domāju, ka Raiņa

skola vienmēr ir bijusi ar ļoti augstu līmeni. To var novērtēt tik tad, kad skola ir aiz muguras. Raiņa skola ir tāda kā kvalitātes garantija. To novēlētu saglabāt! Audzēkņiem un tukumniekiem novēlu prast novērtēt savu, saglabāt patriotismu sirdī! Novērtēt savu ģimeni, savu skolu, savu pilsētu! Es esmu pārdzīvojusi dažādus laikus, mums savulaik patriotisma bija vairāk, varbūt tāpēc, ka bija aizliegts. Jā, šobrīd var ceļot, var studēt. Es priecājos par visiem jauniešiem, kam pienāk tas brīdis, kad apziņā nonāk atskārsme – nav skaistākas un mīļākas vietas par Latviju.

Kamēr mūs interesē Dziesmu svētki, mūsu raksti, mūsu vēsture, grāmatas un māksla, tikmēr pasaule un Latvija neiznīks!

S.Kūla: Noslēgumā nedaudz par izstādi...

G.Frīdenberga: Manā pirmajā izstādē ir vesels iespaidu virpulis – gan rāms rīts Grieķijas salā, gan pusdienas tveice Sahāras tuksnesī, gan saulriets Indijas okeānā, gan Brazīlijas pilsētiņas mazo ieliņu valdzinājums, gan Venēcijas skati. Un, protams, skaistākā zeme uz pasaules – Latvija. Man tie ir miglainie ziemas rīti, pavasara maigais zaļums, vasaras puķu krāšņums un rudens krāsu simfonija.

Izstādes simbols ir tilts - tas ir tilts no fotogrāfijās tvertām sajūtām uz iztēles lidojuma rezultātu. Tas ir arī tilts pāri rāmai un zināmai ikdienai uz pavisam citu pasauli. Tas ir arī uzdrošināšanās tilts pāri savām bailēm un nepārlicinātībai. **Tiksimies otrpus tiltam!**

Izstāde atklāta 2017.gada 16.oktobrī, izstāde apskatāma līdz 2017.gada 1.decembrim.